

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Факультет соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації
Кафедра соціальної роботи

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Соціальна робота»
за спеціальністю 231 Соціальна робота
галузь знань 23 Соціальна робота

Рекомендовано до друку
на засіданні кафедри соціальної роботи
Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
протокол № 2 від 15 лютого 2024 р.

Чернігів 2024

УДК 159.9
3-14

Загальна психологія. Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Соціальна робота». /Укладач: Нагорна Н.С. – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2024. – 20 с.

Укладач: Нагорна Надія Сергіївна к.психол.н., доцент

Рецензент: Філіпович Вікторія Миколаївна, к.психол.н., доцент

Відповідальний   Захаріна Тетяна Іванівна, к.пед.н., доцент
за випуск:

У методичних вказівках представлено мету, завдання, структуру, основний зміст навчальної дисципліни «Загальна психологія», а також схарактеризовано основні компетенції, які формуються в результаті її вивчення. З цією метою надано методичні вказівки для оптимізації роботи здобувачів вищої освіти при підготовці до семінарських занять. До кожної теми запропоновано перелік літератури, яка дозволяє знайти відповіді на теоретичні питання з метою підготовки до виконання семінарських завдань.

Методичні вказівки призначено для здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Соціальна робота», викладачів, фахівців з соціальної роботи.

УДК 159.9
3-14

ЗМІСТ

1. Передмова	4
2. Змістовне наповнення структурних компонентів дисципліни «Загальна психологія»	6
3. Плани семінарських занять	8
Тема 1. Теоретичні основи психології як науки.	
Тема 2. Психіка та свідомість у психологічній науці.	
Тема 3. Сприймання.	
Тема 4. Увага.	
Тема 5. Пам'ять.	
Тема 6. Мова й мовлення.	
Тема 7. Почуття та емоції.	
4. Особливості оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за дисципліною «Загальна психологія»	15
5. Рекомендована література.....	18

ПЕРЕДМОВА

Вивчення дисципліни «Загальна психологія» майбутніми соціальними працівниками є базовим у процесі оволодіння своєю професією. Загальні уявлення про психіку, свідомість та поведінку особистості формуються саме в результаті вивчення даного курсу. Ознайомлення здобувачів вищої освіти із особливостями різних психічних явищ, процесів та станів особистості уможливорює створення фундаменту професійних компетентностей для подальшого професійного розвитку, дозволяє опрацювати загальні рекомендації для поліпшення протікання психічних процесів особистості.

Мета навчальної дисципліни «Загальна психологія» полягає у опануванні знань здобувачами вищої освіти з основ загальної психології, формуванні понять психіки та свідомості, несвідомого, навчання користуватись базовими категоріями психології, показати відмінність між науковим та побутовим розумінням об'єкта та предмета психології; ознайомити з основними проблемами загальної психології. Цілі курсу полягають: у формуванні компетентностей у здобувачів вищої освіти щодо протікання основних психічних процесів особистості; визначенні особливостей ключових психічних станів; ідентифікації різних психічних проявів людини та позначення їх у категоріях психології; аналізу різних психічних процесів особистості у їх стадійності та класифікації; визначення загальних рекомендацій до поліпшення протікання психічних процесів особистості; особливості порушень у реалізації функцій вищої нервової системи людини.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути наступні спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

СК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

Викладання навчальної дисципліни має проводитися у доступній для здобувачів вищої освіти формі, зважаючи на рівень їх підготовки і складність наукової термінології курсу. Велика кількість годин відводиться на самостійну роботу. Самостійна робота передбачає теоретичне опрацювання актуальної для навчальної дисципліни тематики щодо тих чи інших аспектів психологічних явищ та процесів.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та

складних життєвих обставин.

ПРН 25. Виявляти й пояснювати соціально-психологічні закономірності, механізми формування, функціонування та розвитку особистості клієнтів, виокремлювати умови та фактори, що визначають процеси їх соціалізації, самоідентифікації в соціумі.

У підсумку ЗВО повинні:

знати:

- базові поняття психологічної науки (психіка, особистість, здібності, характер, темперамент, психічні пізнавальні процеси, воля, емоції тощо);
- загальну структуру та основні характеристики методів психологічного пізнання;
- основні характеристики та структуру особистості;
- загальну характеристику ключових пізнавальних процесів;
- особливості функціонування емоційно-вольової сфери особистості;
- типи темпераменту;
- рівні розвитку здібностей;
- структуру характеру;

вміти:

- ідентифікувати психічні прояви людини та позначати їх у категоріях психології;
- оцінювати із застосуванням відповідних методичних засобів (тестових методик) та встановлених критеріїв рівень розвитку пізнавальних процесів (відчуття, сприймання, уява, пам'ять, мислення, мовлення, увага) та емоційно-вольових процесів (емоції, почуття, воля) особистості.
- користуватися прийомами розвитку вольових якостей, проявів рис характеру, особливостей темпераменту;
- користуватися методами профілактики розвитку порушень пізнавальних та емоційно-вольових процесів особистості.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Загальна психологія»

МОДУЛЬ 1. Вступ до психології.

Тема 1. Теоретичні основи психології як науки.

Поняття про загальну психологію як науку. Індивідуальні внутрішні процеси як явища, що вивчає психологія. Об'єкт і предмет загальної психології. Етапи розвитку психологічної науки. Основні напрямки психологічної науки.

Тема 2. Психіка та свідомість у психологічній науці.

Загальна характеристика зв'язку психіки і мозку. Психічне як системна якість діяльності мозку. Загальна будова центральної нервової системи. Свідомість та її структура.

МОДУЛЬ 2. Психічні процеси і функції.

Тема 3. Сприймання.

Поняття про сприймання, його специфіка. Фізіологічна основа сприймання. Загальні особливості сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, аперцепція сприймання, осмисленість, узагальненість. Класифікація видів сприймання: за провідними аналізатором, за активністю.

Тема 4. Увага.

Загальне поняття про увагу. Теорії уваги. Властивості уваги: спрямованість, інтенсивність, стійкість, обсяг, розподіл. Класифікація видів уваги: за особливостями об'єктів уваги, за формою організації уваги, за характером цільового спрямування та рівнем вольових зусиль.

Тема 5. Пам'ять.

Класифікація видів пам'яті: за змістом матеріалу, характером мети діяльності, часу зберігання та закріплення. Процеси та закономірності пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення та забування. Індивідуальні особливості пам'яті.

Тема 6. Мова й мовлення.

Поняття мови та мовлення. Психологія механізму мовної діяльності. Функції мови. Види мовної діяльності.

Тема 7. Почуття та емоції.

Поняття про почуття. Поняття про емоції. Фізіологічна природа емоцій. Види почуттів: альтруїстичні, комунікативні, глоричні, практичні, романтичні, гностичні, естетичні, гедоничні, акизитивні, пугнічні. Види емоцій: прості емоції, складні емоції: інтерес, здивування, радість, сміх, страждання, горе, депресія, гнів, відроза, зневага, ворожість, страх, тривога, сором. Компоненти емоційного процесу.

Тема 8. Психологічні властивості особистості.

Поняття про темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту. Поняття про характер. Провідні риси характеру. Акцентуйовані риси характеру. Поняття про здібності. Рівень розвитку здібностей: задатки, нахили.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин для денної / заочної форми навчання					
	Всього	у тому числі				
		Лек.	Сем.	Лаб.	Інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Вступ до психології.						
Тема 1. Теоретичні основи психології як науки.	14/14	2/2	2	-	-	10/12
Тема 2. Психіка та свідомість у психологічній науці.	14/14	2	2/2	-	-	10/12
Разом за змістовим модулем 1	28/28	4/2	4/2	-	-	20/24
Змістовий модуль 2. Психічні процеси і функції.						
Тема 3. Сприймання.	14/16	2/2	2	-	-	10/14
Тема 4. Увага.	14/14	2	2	-	-	10/14
Тема 5. Пам'ять.	14/16	2/2	2	-	-	10/14
Тема 6. Мова й мовлення.	14/16	2	2/2	-	-	10/14
Тема 7. Почуття та емоції.	14/16	2	2/2	-	-	10/14
Тема 8. Психологічні властивості особистості.	22/14	2	-	-	-	20/14
Разом за змістовим модулем 2	92/92	12/4	10/4	-	-	70/84
Усього годин за дисципліну	120/120	16/6	14/6	-	-	90/108

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна форми навчання
1	Теоретичні основи психології як науки.	2
2	Психіка та свідомість у психологічній науці.	2/2
3	Сприймання.	2
4	Увага.	2
5	Пам'ять.	2
6	Мова й мовлення.	2/2
7	Почуття та емоції.	2/2
	Разом	14/6

Тема 1. Теоретичні основи психології як науки

Питання до розгляду:

1. Поняття про психологію як науку. Проблема формування предмета психологічної науки.
2. Історія становлення і розвитку психології як науки.
3. Характеристика ключових напрямків у психології.
4. Місце загальної психології в системі наук.

Ключові слова: психологія, загальна психологія, предмет психології, психічні явища, психічні процеси, психічні властивості, психічні стани.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Загальні уявлення про методи дослідження психічних явищ та процесів.
2. Емпіричні методи: спостереження і самоспостереження, експеримент

3. Додаткові методи: тест, опитування, бесіда, аналіз продуктів діяльності.

Питання для обговорення:

1. Психологія у трактуваннях філософів давнього світу.
2. Психологія на межі 19-20 століть.
3. Розвиток психологічної науки в 20 столітті.
4. Постаті сучасної психологічної науки: вітчизняні та зарубіжні.

Література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія : підр. К.: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
3. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра, 2020. 564 с.
4. Папуча М.В. Методологічні основи психологічних досліджень. *Актуальні проблеми психології. Методологія і теорія психології*. 2020, №3 (14), С. 185-194.

Тема 2. Психіка та свідомість у психологічній науці

Питання до розгляду:

1. Поняття про психіку, функції психіки.
2. Загальна характеристика зв'язку психіки і мозку.
3. Загальна будова центральної нервової системи
4. Зв'язок нервової системи і психіки.
5. Свідомість та її структура.

Ключові поняття: психіка, свідомість, рефлекс, мозок, нервова система, кора, несвідоме, психічне, прояви психіки, психічні явища, психічні процеси, пізнання, психічні властивості, психічні стани.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Відмінність психіки людини від психіки тварин.
2. Розвиток психіки в онтогенезі особистості.

3. Психічна норма, нормативні відхилення та аномалії.

Питання для обговорення:

1. Вимоги до дослідника в психології.
2. Розвиток психіки на різних етапах еволюції тваринного світу.
3. Виникнення і розвиток людської свідомості.

Література:

1. Варій М.Й. Загальна психологія : підр. К.: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
2. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. пос. К.:«Центр навчальної літератури», 2004. 272 с.
4. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра, 2020. 564 с.

Тема 3. Сприймання

Питання до розгляду:

1. Сутність, види та етапи сприймання.
2. Властивості та фізіологічна основа процесу сприймання.
3. Властивості спостереження.
4. Вікові особливості сприймання.

Ключові поняття: сприймання, види сприймання: зорове, слухове, дотикове, кінестетичне, нюхове і смакове, спостереження.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Характеристика основних порушень сприймання.
2. Відчуття як явище: фізіологічні основи та класифікація.
3. Характерні властивості відчуттів.

Питання для обговорення:

1. Умови ефективного спостереження.

2. Наукові дослідження спостереження: цікаві факти.
3. Компенсаторний механізм у роботі аналізаторів людини.

Література:

1. Варій М.Й. Загальна психологія : підр. К.: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
2. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. пос. К.:«Центр навчальної літератури», 2004. 272 с.
4. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра, 2020. 564 с.

Тема 4: Увага

Питання до розгляду:

1. Сутність поняття «увага», її фізіологічні особливості.
2. Розвиток уваги в онтогенезі особистості.
3. Види уваги.
4. Характерні особливості уваги.

Ключові поняття: увага, види уваги: мимовільна, довільна, післядовільна; стійкість та концентрація уваги.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Поняття про волю. Воля як вища психічна функція.
2. Вольова регуляція поведінки. Умови розвитку регулювання поведінки.
3. Мотиваційна функція волі. Фази вольової дії.
4. Класифікація вольових якостей особистості.

Питання для обговорення:

1. Умови розвитку уваги особистості.
2. Характеристика основних порушень уваги.

3. Основні порушення волі особистості.

Література:

1. Варій М.Й. Загальна психологія : підр. К.: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.

2. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І.Пулюя, 2017. 300 с.

3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. пос. К.:«Центр навчальної літератури», 2004. 272 с.

4. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра, 2020. 564 с.

Тема 5. Пам'ять

Питання до розгляду:

1. Пам'ять: сутність поняття, нейрофізіологічні механізми.
2. Види пам'яті.
3. Процеси, що пов'язані з пам'яттю.
4. Індивідуальні та вікові відмінності пам'яті.

Ключові поняття: пам'ять, фіксація, збереження, відтворення, мимовільна пам'ять, довільна пам'ять.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Поняття мислення, основні теорії походження.
2. Розумові дії та операції мислення.
3. Форми мислення, його різновиди.
4. Процес мислення.
5. Інтелект особистості.

Питання для обговорення:

1. Характеристика основних порушень пам'яті.
2. Рекомендації щодо розвитку пам'яті.
3. Індивідуальні особливості мислення.

4. Теорії інтелекту.

Література:

1. Варій М.Й. Загальна психологія : підр. К.: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
2. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. пос. К.:«Центр навчальної літератури», 2004. 272 с.
4. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра, 2020. 564 с.

Тема 6. Мова й мовлення

Питання до розгляду:

1. Поняття мови та мовлення.
2. Фізіологічні основи мовлення.
3. Види мовлення.

Ключові поняття: мова, мовлення, слово, зовнішнє мовлення, внутрішнє мовлення,

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Історичний розвиток мовлення та його основні функції
2. Характеристика основних порушень мовлення.
3. Індивідуальні особливості розвитку мовлення.

Питання для обговорення:

1. Психолінгвістика як наука про сприймання та формування мовленнєвої активності.
2. Наукові дослідження мовлення: цікаві факти.

Література:

1. Колобич О. П. Загальна психологія : навчально-методичний посібник.

Львів, 2018. 172 с.

2. Павелків Р.В. Загальна психологія : підручник. К.: Кондор, 2009. 576 с.

3. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. Л.О.Калмикової. К.: в-во “Фенікс”, 2008. 245 с.

Тема 7. Почуття та емоції

Питання до розгляду:

1. Поняття про емоції і почуття.
2. Властивості емоційно-почуттєвої сфери.
3. Функції емоцій і почуттів.
4. Класифікація емоцій та почуттів.

Ключові поняття: почуття, емоції, класифікація емоцій та почуттів, емоційний стан.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Емоційний стан, його характеристика.
2. Особливості порушень емоційної сфери.
3. Поняття та фізіологічні механізми уяви.
4. Процес створення образів уяви.

Тематика доповідей:

1. Форми переживання почуттів: афекти, стрес, настрої, пристрасті.
2. Вищі почуття: моральні почуття, почуття честі, інтелектуальні почуття, естетичні почуття.
3. Види уяви.
4. Фантазії в аспекті розвитку уяви особистості.

Література:

1. Варій М. Й. Загальна психологія: підр. К.: Кондор, 2009. 1007 с.
2. Павелків Р.В. Загальна психологія: підручник. Київ. : Кондор, 2009. 576 с.

3. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. Загальна психологія : підручник. К. : Каравела, 2009. 464 с.

4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: навчальний посібник. К. : Вища школа, 1998. 479 с.

5. Психологія: підручник / за ред. Ю. Л Трофімова. К. : Либідь, 2000. 558 с.

6. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2011. 464 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ «ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Методи контролю

Оцінювання знань ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка», погодженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора НУ «Чернігівська політехніка» від 31.08.2020 р. №26.

З дисципліни ЗВО може набрати до 60-90% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і 40-10% підсумкової оцінки – екзамену (1 семестр). Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із ЗВО під час лекцій та консультацій та опитувань ЗВО під час проведення семінарських занять. Результати поточного контролю за відповідний модуль оприлюднюються викладачем на наступному аудиторному занятті. Бали, які набрані ЗВО під час модульних контролів, складають оцінку поточного контролю.

У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи та не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання екзамену під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська

політехніка». Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. За результатами семестру в екзаменаційну відомість виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання, що наведена в наступному розділі.

Політика дотримання академічної доброчесності ґрунтується на «Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка», погодженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора НУ «Чернігівська політехніка» від 31.08.2020 р. №26.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Вступ до психології		
1	Теоретичні основи психології як науки.	0...5
2	Психіка та свідомість у психологічній науці.	0...5
Змістовий модуль 2. Психічні процеси і функції		
1	Сприймання.	0...10
2	Увага.	0...10
3	Пам'ять.	0...10
4	Мова й мовлення.	0...10
5	Почуття та емоції.	0...10
6	Психологічні властивості особистості.	
Модульна контрольна робота		0...10
Усього кількість балів, які можна набрати за поточний контроль		0...70
Семестровий контроль (Екзамен)		0...30
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену	
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	

60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	

Питання до іспиту:

1. Поняття про психологію як науку. Проблема формування предмета психологічної науки.
2. Історія становлення і розвитку психології як науки.
3. Характеристика ключових напрямків у психології.
4. Місце загальної психології в системі наук.
5. Загальні уявлення про методи дослідження психічних явищ та процесів.
6. Емпіричні методи: спостереження і самоспостереження, експеримент
7. Додаткові методи: тест, опитування, бесіда, аналіз продуктів діяльності.
8. Поняття про психіку, функції психіки.
9. Загальна характеристика зв'язку психіки і мозку.
10. Загальна будова центральної нервової системи
11. Зв'язок нервової системи і психіки.
12. Свідомість та її структура.
13. Розвиток психіки в онтогенезі особистості.
14. Відмінність психіки людини від психіки тварин.
15. Психічна норма, нормативні відхилення та аномалії.
16. Сутність, види та етапи сприймання.
17. Властивості та фізіологічна основа процесу сприймання.
18. Властивості спостереження.
19. Вікові особливості сприймання.
20. Характеристика основних порушень сприймання.
21. Відчуття як явище: фізіологічні основи та класифікація.
22. Характерні властивості відчуттів.
23. Сутність поняття «увага», її фізіологічні особливості.
24. Розвиток уваги в онтогенезі особистості.
25. Види уваги.
26. Характерні особливості уваги.
27. Поняття про волю. Воля як вища психічна функція.
28. Вольова регуляція поведінки. Умови розвитку регулювання поведінки.
29. Мотиваційна функція волі. Фази вольової дії.
30. Класифікація вольових якостей особистості.
31. Пам'ять: сутність поняття, нейрофізіологічні механізми.
32. Види пам'яті.
33. Процеси, що пов'язані з пам'яттю.
34. Індивідуальні та вікові відмінності пам'яті.
35. Поняття мислення, основні теорії походження.
36. Розумові дії та операції мислення.
37. Форми мислення, його різновиди.

- 38.Процес мислення.
- 39.Інтелект особистості.
- 40.Поняття мови та мовлення.
- 41.Фізіологічні основи мовлення.
- 42.Види мовлення.
- 43.Функції мовлення.
- 44.Характеристика основних порушень мовлення.
- 45.Індивідуальні особливості розвитку мовлення.
- 46.Поняття про емоції і почуття.
- 47.Властивості емоційно-почуттєвої сфери.
- 48.Функції емоцій і почуттів.
- 49.Класифікація емоцій та почуттів.
- 50.Емоційний стан, його характеристика.
- 51.Особливості порушень емоційної сфери.
- 52.Поняття та фізіологічні механізми уяви.
- 53.Процес створення образів уяви.
- 54.Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту.
- 55.Типи темпераменту та їх характеристика.
- 56.Поняття про характер.
- 57.Структура характеру.
- 58.Поняття здібностей.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Базова:

1. Бех І.Д. Від волі до особистості. К. : Україна-Віта, 1995. 207 с.
2. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І.Пулюя, 2017. 300 с.
3. Варій М.Й. Загальна психологія: підр. К.: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
4. Гуменюк О. Психологія Я- концепції. К. : Економічна думка, 2002. 186 с.
5. Загальна психологія: Хрестоматія / за ред. Л.В. Долинської та ін.: Посібник. К. : Каравела, 2008. 640 с.
6. Колобич О.П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
7. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Основи психології: опорні конспекти, схеми, методики. К. : Ніка-Центр, 2009. 320 с.
8. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2018. 272 с
9. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра, 2020. 564 с.

10. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. К.: Кондор, 2009. 576 с.

Допоміжна:

1. Васянович Г.П. Основи психології : навчальний посібник. К. : Педагогічна думка , 2012. 114 с.

2. Дрозденко К.С. Загальна психологія в практичному вимірі. Кредитно-модульний курс : підручник. К. «Професіонал», 2007.

3. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2017. 388 с.

4. Засєкіна Л.В., Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.

5. Ільїна Н.М., Мисник С.О. Загальна психологія: теорія та практикум : навч. посіб. Суми : Університет. кн., 2019. 352 с.

6. Ковальчук М. Історія психології. Навчальний посібник. К., 2004.

7. Левчук Л. Психоданаліз: історія, теорія, мистецька практика. К., 2002.

8. Маслюк А.М. Гуманістична парадигма української психології. *Психологічний часопис: науковий журнал*. 2018. № 9(19). С. 169-182.

9. Мусатов С.О. Система психологічного знання. *Педагогіка і Психологія. Вісник НАПН України*. 2016. № 1(90). С.77- 85.

10. Пальм Г.А. Загальна психологія: навч. посіб. К.: ЦНЛ, 2009.

11. Партико, Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 416 с.

12. Семиченко В.А. Теоретико-методологічні проблеми сучасної психології. *Вісник національного авіаційного університету. Збірник наукових праць. Педагогіка. Психологія*. 2016. № 9. С.141-152.

13. Сергеєнкова О.П. Загальна психологія: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015.

14. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. Загальна психологія : підручник. К.: Каравела, 2017. 464 с.

15. Татенко В.О. Ще раз про предмет психологічної науки. *Практична психологія та соціальна робота*. 2004. № 6. С. 6-8.